

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2017. gada 5. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 325. pants – 2015. gada 8. septembra spriedums *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555) – Kriminālprocess attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem pievienotās vērtības nodokļa (PVN) jomā – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēti noilguma termiņi, kas var izraisīt nesodāmību par noziedzīgiem nodarījumiem – Eiropas Savienības finanšu interešu aizskārums – Pienākums nepiemērot jebkādu valsts tiesību normu, kas var apdraudēt Savienības tiesībās paredzētos dalībvalstu pienākumus – Noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips

Lieta C-42/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 23. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 26. janvārī, kriminālprocesā pret

M.A.S.,

M.B.,

piedaloties

Presidenza del Consiglio dei Ministri.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], palātu priekšsēdētāji L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*] (referents), K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] un K. Vajda [*C. Vajda*], tiesneši E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], M. Safjans [*M. Safjan*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], M. Vilars [*M. Vilaras*] un J. Regans [*E. Regan*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretāre R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 29. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *M.A.S.* vārdā – *G. Insolera*, *A. Soliani* un *V. Zeno-Zencovich*, *avvocati*,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

- *M.B.* vārdā – *N. Mazzacupa* un *V. Manes*, *avvocati*,
 - Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *G. De Bellis*, *G. Galluzzo* un *S. Fiorentino*, *avvocati dello Stato*,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *P. Rossi*, *J. Baquero Cruz* un *H. Krämer*, kā arī *K. Banks*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 18. jūlija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz LESD 325. panta 1. un 2. punkta interpretāciju, kā tas ir ticis darīts 2015. gada 8. septembra spriedumā *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555) (turpmāk tekstā – “spriedums *Taricco*”).
- 2 Šis lūgums tika iesniegts kriminālprocesā pret *M.A.S.* un *M.B.* par noziedzīgiem nodarījumiem pievienotās vērtības nodokļa (PVN) jomā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 LESD 325. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Savienība un dalībvalstis apkaro krāpšanu un citu nelikumīgu rīcību, kas apdraud Savienības finanšu intereses, saskaņā ar šo pantu veicot pasākumus, kuriem jāattur no šādas rīcības un jānodrošina efektīva aizsardzība dalībvalstīs, kā arī Savienības iestādēs un struktūrās.

2. Lai novērstu krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, dalībvalstis veic tādus pašus pasākumus, kādus tās veic, lai novērstu krāpšanu, kas apdraud viņu pašu finanšu intereses.”

Itālijas tiesības

- 4 Konstitūcijas 25. pantā ir noteikts:

“Nevienam nedrīkst liegt tiesības uz viņa lietas izskatīšanu tiesību aktos noteiktā tiesā.

Neviens nevar tikt sodīts citādi, kā vien atbilstoši likumam, kas ir stājies spēkā pirms nodarījuma izdarīšanas.

Nevienam nedrīkst piemērot drošības līdzekli, izņemot likumā paredzētos gadījumos.”

- 5 *Codice penale* (Kriminālkodekss), kurā grozījumi izdarīti ar 2005. gada 5. decembra *legge n. 251* (Likums Nr. 251) (2005. gada 7. decembra *GURI* Nr. 285) (turpmāk tekstā – “Kriminālkodekss”), 157. pantā ir paredzēts:

“Noziedzīga nodarījuma noilgums iestājas termiņā, kas vienāds ar maksimālo soda ilgumu, kurš attiecīgajā tiesību normā ir paredzēts par šādu noziegumu, neskarot iepriekš minēto, noilguma termiņš nevar būt īsāks par sešiem gadiem par noziegumiem un četriem gadiem par pārkāpumiem arī tajos gadījumos, ja par tiem iespējams piemērot tikai naudas sodu.

[..]”

- 6 Kriminālkodeksa 160. pantā ir noteikts:

“Noilgumu pārtrauc notiesājošs spriedums vai priekšraksts par sodu.

Nolēmumi par pagaidu pasākumu piemērošanu personai [..] [un] nolēmums par pirmstiesas sēdes noteikšanu [..] arī pārtrauc noilgumu.

Ja noilguma termiņu pārtrauc, tā tecējums atsākas ar dienu, kad tas tika pārtraukts. Ja notikušas vairākas darbības, kuras pārtrauc noziedzīga nodarījuma noilgumu, noilguma termiņš atsākas ar pēdējo no tām; tomēr 157. pantā minētie termiņi nekādā gadījumā nevar pārsniegt 161. panta otrajā daļā minētos termiņus, izņemot attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuri paredzēti Kriminālprocesa kodeksa 51. panta 3.*bis* un 3.*quarter* punktā.”

- 7 Saskaņā ar Kriminālkodeksa 161. panta otro daļu:

“Izņemot saukšanu pie kriminālatbildības par Kriminālprocesa kodeksa 51. panta 3.*bis* un 3.*quarter* punktā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, ar noilguma pārtraukšanu noilguma termiņš nekādā gadījumā nedrīkst tikt pagarināts par vairāk nekā ceturtdaļu no tā maksimāli paredzētā ilguma [..].”

- 8 Saskaņā ar 2000. gada 10. marta *Decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 74 par jauno tiesisko regulējumu attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem ienākuma nodokļa un pievienotās vērtības nodokļa jomā) (2000. gada 31. marta *GURI* Nr. 76; turpmāk tekstā – “Dekrēts Nr. 74/2000”) 2. pantu par krāpnieciskas PVN deklarācijas, kurā ir iekļauti fiktīvi faktūrrēķini vai citi dokumenti par neesošiem darījumiem, iesniegšanu soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pusotra līdz sešiem gadiem.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 9 Spriedumā *Taricco* Tiesa nosprieda, ka Kriminālkodeksa 160. panta pēdējā daļa, to skatot kopā ar šī kodeksa 161. pantu (turpmāk tekstā – “aplūkotās Kriminālkodeksa normas”), ciktāl šajās normās ir paredzēts, ka ar kriminālprocesā par liela apmēra krāpšanu PVN jomā izdarītu pārtraucošu darbību noilguma termiņš tiek pagarināts tikai par ceturtdaļu no tā sākotnējā ilguma, var apdraudēt LESD 325. panta 1. un 2. punktā dalībvalstīm paredzētos pienākumus, ja ar minētajām valsts tiesību normām tiek likti šķēršļi efektīvu un atturošu sodu piespriešanai ļoti daudzos liela apmēra krāpšanas gadījumos, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, vai tiek paredzēti ilgāki noilguma termiņi krāpšanas gadījumiem, kas apdraud attiecīgās dalībvalsts finanšu intereses, nekā tiem krāpšanas gadījumiem, kuri apdraud Savienības finanšu intereses. Tiesa arī nosprieda, ka kompetentajai valsts tiesai ir tieši jāpiemēro LESD 325. panta 1. un 2. punkts, vajadzības gadījumā nepiemērojot valsts tiesību normas, kuras attiecīgajai dalībvalstij liedz ievērot tai minētajās LESD tiesību normās paredzētos pienākumus.

- 10 *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) un *Corte d'appello di Milano* (Milānas apelācijas tiesa, Itālija), kuras ir vērsušās *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa, Itālija) ar pieteikumu par atbilstību Konstitūcijai, uzskata, ka noteikums, par ko ir minētais spriedums, ir piemērojams divos procesos, kas aizsākti šajās tiesās. Šie kriminālprocesi attiecas uz noziedzīgiem nodarījumiem, uz kuriem attiecas Dekrēts Nr. 74/2000 un kurus var kvalificēt ka smagus. Turklāt šādiem noziedzīgiem nodarījumiem iestātos noilgums, ja būtu jāpiemēro aplūkotās Kriminālkodeksa normas, lai gan pretējā gadījumā minētās tiesvedības varētu izraisīt soda piespriešanu.
- 11 Turklāt *Corte d'appello di Milano* (Milānas apelācijas tiesa) šaubās par to, vai ir ievērots no LESD 325. panta 2. punkta izrietošais pienākums saistībā ar tiesvedību lietā, kuru tā izskata. Minētās noziedzīgās organizācijas noziedzīgais nodarījums, lai īstenotu ārvalstīs ražotas tabakas kontrabandu, kas ir paredzēts 1973. gada 23. janvāra *Decreto del Presidente della Repubblica n. 43, recante approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale* (Republikas prezidenta Dekrēta Nr. 43, ar ko apstiprina vienotu piemērojamo tiesību normu tekstu muitas jomā) (1973. gada 28. marta *GURI* Nr. 80) 291. *quarter* pantā, lai arī ir pielīdzināms noziedzīgiem nodarījumiem, uz kuriem attiecas Dekrēts Nr. 74/2000 un kuri aplūkoti pamatlietā, nav pakārtojams tiem pašiem noteikumiem par maksimālo noilguma termiņu kā šie noziedzīgie nodarījumi.
- 12 Šādi *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) un *Corte d'appello di Milano* (Milānas apelācijas tiesa) uzskata, ka tās saskaņā ar spriedumā *Taricco* minēto noteikumu var nepiemērot noilguma termiņu, kas ir paredzēts aplūkotajās Kriminālkodeksa normās, un izskatīt lietu pēc būtības.
- 13 *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) šaubās par šāda risinājuma saderīgumu ar Itālijas konstitucionālās sistēmas augstākajiem principiem un ar personas neatņemamo tiesību ievērošanu. It īpaši, šīs tiesas skatījumā, minētais risinājums varētu apdraudēt noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu, kas it īpaši prasa, lai krimināltiesību normas būtu precīzi formulētas un tām nebūtu atpakaļejoša spēka.
- 14 Šajā ziņā *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) precizē, ka Itālijas tiesību sistēmā noilguma regulējumam krimināltiesību jomā ir materiāls raksturs un tādējādi tas ietilpst Itālijas Konstitūcijas 25. pantā minētā likumības principa piemērošanas jomā. Tādējādi minētais regulējums ir jārada ar precīziem noteikumiem, kas ir spēkā aplūkotā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī.
- 15 Šajos apstākļos *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) uzskata, ka attiecīgās valsts tiesas to ir lūgušas paust viedokli par to, vai ar spriedumā *Taricco* minēto noteikumu ir ievērota “formulēšanas” prasība, kurai saskaņā ar Konstitūciju būtu jāraksturo materiālais krimināltiesiskais regulējums.
- 16 Tādējādi, pirmkārt, būtu jāpārbauda, vai attiecīgā persona aplūkotā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī varēja zināt, ka ar Savienības tiesībām valsts tiesai ir uzlikts pienākums – pastāvot minētajā spriedumā noteiktajiem apstākļiem – nepiemērot aplūkotās Kriminālkodeksa normas. Turklāt prasība par to, lai sodāmās darbības izdarītājs varētu iepriekš un skaidri noteikt pārkāpuma krimināltiesisko raksturu un piemērojamo sodu, arī izriet no atbilstošās Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras par Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”), kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī, 7. pantu.
- 17 Otrkārt, iesniedzējtiesa konstatē, ka spriedumā *Taricco* pietiekami nav precizēti elementi, kas valsts tiesai būtu jāņem vērā, lai noteiktu “ļoti daudzus gadījumus”, kuros ir jāpiemēro no šī sprieduma izrietošais noteikums, un tādējādi neierobežo tiesu diskrecionāro varu.
- 18 Tālāk, šīs tiesas ieskatā, spriedumā *Taricco* nekas nav minēts par tajā paredzētā noteikuma saderību ar Itālijas konstitucionālās sistēmas augstākajiem principiem un tajā skaidri šis uzdevumu esot uzticēts kompetentām valstu tiesām. Šajā ziņā tā norāda, ka minētā sprieduma 53. punktā ir norādīts, ka, ja valsts tiesa nolemtu nepiemērot aplūkotās Kriminālkodeksa normas, tai arī būtu jānodrošina, ka tiek

ievērotas attiecīgo personu pamattiesības. Tā piebilst, ka minētā sprieduma 55. punktā esot norādīts, ka šāda nepiemērošana ir plānota ar nosacījumu, ka valsts tiesa pārbaudīs, vai ir ievērotas apsūdzēto personu tiesības.

19 Tālāk iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa spriedumā *Taricco* ir izteikusies par jautājumu par šajā spriedumā minētā noteikuma saderību ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 49. pantu tikai un vienīgi saistībā ar atpakaļejošā spēka aizlieguma principu. Tiesa tomēr neesot vērtējusi citu noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa aspektu, proti, prasību, saskaņā ar kuru tiesiskajam regulējumam par sodu sistēmu ir jābūt pietiekami precīzam. Runa esot par prasību, kas ir daļa no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām un kas ir atrodama arī ECPAK aizsardzības sistēmā, un kas līdz ar to atbilst vienam no vispārējiem Savienības tiesību principiem. Taču, pat ja noilguma regulējums krimināltiesību jomā Itālijas tiesību sistēmā būtu jāuzskata par procesuālu jautājumu, tas tomēr nemaina to, ka tas būtu jāpiemēro saskaņā ar precīziem noteikumiem.

20 Šādos apstākļos *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai LESD 325. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem krimināllietu tiesai tiek noteikts nepiemērot valsts tiesību normu par noilgumu, kurš ievērojamā skaitā lietu nepieļauj uzsākt kriminālprocesu par liela apmēra krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, vai normu, kurā ir paredzēts isāks noilguma termiņš krāpšanai, kas apdraud Savienības finanšu intereses, nekā tas, kurš paredzēts par krāpšanu, kas apdraud valsts finanšu intereses, pat ja šādi nepiemērošanai nav pietiekami konkrēta juridiska pamata?

2) Vai LESD 325. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem krimināllietu tiesai tiek noteikts nepiemērot valsts tiesību normu par noilgumu, kurš ievērojamā skaitā lietu nepieļauj uzsākt kriminālprocesu par liela apmēra krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, vai normu, kurā ir paredzēts isāks noilguma termiņš krāpšanai, kas apdraud Savienības finanšu intereses, nekā tas, kurš paredzēts par krāpšanu, kas apdraud valsts finanšu intereses, pat ja dalībvalsts tiesiskajā regulējumā noilgums ir daļa no materiālajām krimināltiesību normām un uz to attiecas likumības princips?

3) Vai [spriedums *Taricco*] ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to krimināllietu tiesai tiek noteikts nepiemērot valsts tiesību normu par noilgumu, kurš ievērojamā skaitā lietu nepieļauj uzsākt kriminālprocesu par liela apmēra krāpšanu, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses, vai normu, kurā ir paredzēts isāks noilguma termiņš krāpšanai, kas apdraud Savienības finanšu intereses, nekā tas, kurš paredzēts par krāpšanu, kas apdraud valsts finanšu intereses, pat ja šāda nepiemērošana ir pretrunā dalībvalsts augstākajiem konstitucionālajiem principiem vai personas neatņemamām tiesībām, kas ir atzītas dalībvalsts konstitūcijā?”

21 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2017. gada 28. februāra rīkojumu *M.A.S. un M.B.* (C-42/17, nav publicēts, EU:C:2017:168) tika apmierināts iesniedzējtiesas lūgums izskatīt šo lietu paātrinātā tiesvedībā, kāda ir paredzēta Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23.a pantā un Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punktā.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

- 22 Jāatgādina, ka LESD 267. pantā paredzētā prejudiciālā nolēmuma tiesvedība veido tiesnešu dialogu starp Tiesu un dalībvalstu tiesām, lai nodrošinātu Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju, kā arī to saskanību, pilnīgu iedarbību un autonomiju (šajā nozīmē skat. atzinumu 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 176. punkts).
- 23 Šādi ar LESD 267. pantu ieviestā procedūra ir instruments Tiesas sadarbībai ar valstu tiesām, ar kura palīdzību Tiesa valstu tiesām sniedz Savienības tiesību interpretāciju, kas tām ir vajadzīga, lai izspriestu tajās izskatāmo lietu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 16. punkts).
- 24 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka, atbildot uz prejudiciālajiem jautājumiem, Tiesai saskaņā ar kompetences sadalījumu starp Savienības tiesām un valsts tiesām ir jāņem vērā faktiskais un tiesiskais konteksts, kādā šie jautājumi iederas un kāds tas ir noteikts lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu (spriedums, 2017. gada 26. oktobris, *Argenta Spaarbank*, C-39/16, EU:C:2017:813, 38. punkts).
- 25 Jānorāda, ka tiesvedībā, kurā tika pieņemts spriedums *Taricco, Tribunale di Cuneo* (Kuneo tiesa, Itālija) vērsās Tiesā saistībā ar jautājumu par LESD 101., 107. un 119. panta, kā arī Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.) 158. panta interpretāciju.
- 26 Spriedumā *Taricco* Tiesa saistībā ar kriminālprocesu minētajā Itālijas tiesā tomēr uzskatīja par vajadzīgu nospriest, ka tai ir jāinterpretē LESD 325. panta 1. un 2. punkts.
- 27 Pamatlietā *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) izvirza jautājumu par iespējamo noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa pārkāpumu, kas var izrietēt no spriedumā *Taricco* minētā pienākuma nepiemērot aplūkotās Kriminālkodeksa normas, pirmkārt, ņemot vērā Itālijas tiesību sistēmā paredzēto noteikumu par noilgumu materiālo raksturu, kas nozīmē, ka šie noteikumi personām inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas brīdī ir saprātīgi paredzami, nepastāvot iespējai tos ar atpakaļejošu spēku grozīt *in pejus*, un, otrkārt, ņemot vērā prasību, saskaņā ar kuru jebkuram valsts tiesiskajam regulējumam par sodīšanas sistēmu ir jābūt balstītam uz pietiekami precīzu juridisko pamatu, lai valsts tiesas vērtējumu varētu aptvert un virzīt.
- 28 Tādēļ Tiesai, ņemot vērā to, ko iesniedzējtiesa ir jautājusi saistībā ar šo principu un kas nav ticis tai paziņots lietā, kurā tika taisīts spriedums *Taricco*, ir jāprecizē LESD 325. panta 1. un 2. punkta interpretācija, kas tika veikta minētajā spriedumā.

Par pirmo un otro jautājumu

- 29 Uzdodot pirmo un otro jautājumu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 325. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem valsts tiesai tiek noteikts kriminālprocesā par noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā nepiemērot valsts tiesību normas par noilgumu, kuras ietilpst valsts materiālajās tiesībās un kuras ievērojamā skaitā lietu neļauj noteikt efektīvu un atturošu kriminālsodu par liela apmēra krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, vai kurā ir paredzēts isāks noilguma termiņš krāpšanai, kas apdraud minētās intereses, nekā tas, kurš ir paredzēts par krāpšanu, kas apdraud attiecīgās dalībvalsts finanšu intereses, arī tad, ja šāda pienākuma īstenošana nozīmētu noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa pārkāpumu, jo piemērojama likums nav precīzs vai tas ir piemērots ar atpakaļejošu spēku.

- 30 Jāatgādina, ka ar LESD 325. panta 1. un 2. punktu dalībvalstīm ir noteikts pienākums apkarot nelikumīgu rīcību, kas apdraud Savienības finanšu intereses, ar efektīviem un atturošiem pasākumiem, kā arī pieņemt tādus pašus pasākumus, lai apkarotu krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, kādus tās veic, lai novērstu krāpšanu, kas apdraud viņu pašu finanšu intereses.
- 31 Tā kā saskaņā ar Padomes 2014. gada 26. maija Lēmumu 2014/335/ES, Euratom, par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu (OV 2014, L 168, 105. lpp.) Savienības pašas resursos tostarp ietilpst ieņēmumi, ko gūst, piemērojot vienotu likmi PVN bāzei, kas noteikta saskaņā ar Savienības tiesībām, tad pastāv tieša saikne starp ieņēmumiem no PVN atbilstoši piemērojamajām Savienības tiesībām un atbilstošo PVN resursu nodošanu Savienības budžetam, jo jebkādi trūkumi pirmo minēto iekasēšanā iespējami izpaužas kā otrā minētā samazinājuma cēlonis (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 26. punkts, un *Taricco*, 38. punkts).
- 32 Dalībvalstīm ir jānodrošina Savienības pašu resursu efektīva iekasēšana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. aprīlis, *Degano Trasporti*, C-546/14, EU:C:2016:206, 21. punkts). Šādi minēto dalībvalstu pienākums ir atgūt summas, kas atbilst pašu resursiem, kuri krāpšanas dēļ nav tikuši ieskaitīti Savienības budžetā.
- 33 Dalībvalstīm ir brīvība izvēlēties piemērojamus sodus, kuri var būt administratīvie sodi, kriminālsodi vai abu kombinācija, lai nodrošinātu pilnīgu ieņēmumu no PVN gūšanu un šādi aizsargātu Savienības finanšu intereses (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 34. punkts, un *Taricco*, 39. punkts).
- 34 Šajā ziņā tomēr ir jānorāda, pirmkārt, ka kriminālsodi var būt obligāti, lai efektīvi un atturoši apkarotu dažus liela apmēra PVN krāpšanas gadījumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, *Taricco*, 39. punkts).
- 35 Šādi dalībvalstīm ir jānodrošina – pretējā gadījumā pastāvot riskam neievērot ar LESD 325. panta 1. punktu uzliktos pienākumus –, lai liela apmēra krāpšanas gadījumā, kas apdraud Savienības finanšu intereses PVN jomā, tiek pieņemti efektīvi un atturoši kriminālsodi (šajā nozīmē skat. spriedumu, *Taricco*, 42. un 43. punkts).
- 36 Šādi jāuzskata, ka dalībvalstis neievēro tām ar LESD 325. panta 1. punktu uzliktos pienākumus, ja pieņemtie kriminālsodi par liela apmēra krāpšanu PVN jomā neļauj efektīvi nodrošināt šī nodokļa iekasēšanu pilnā apmērā. Tādēļ šīm valstīm ir arī jāraugās, lai ar valsts tiesībās paredzētajiem noteikumiem par noilgumu būtu pieļaujama efektīva sodīšana par noziedzīgiem nodarījumiem, kas ir saistīti ar šādu krāpšanu.
- 37 Otrkārt, saskaņā ar LESD 325. panta 2. punktu, lai novērstu krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses PVN jomā, dalībvalstis veic tādus pašus pasākumus, kādus tās veic, lai novērstu krāpšanu, kas apdraud viņu pašu finanšu intereses.
- 38 Attiecībā uz iespējamās valsts tiesiskā regulējuma nesaderības ar LESD 325. panta 1. un 2. punktu sekām no Tiesas judikatūras izriet, ka ar šo pantu dalībvalstīm tiek noteikti pienākumi par precīzu rezultātu un tie nav pakārtoti nekādam nosacījumam par šajās tiesību normās minēto noteikumu piemērošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, *Taricco*, 51. punkts).
- 39 Līdz ar to kompetentajām valstu tiesām ir pilnībā jāizpilda no LESD 325. panta 1. un 2. punkta izrietošie pienākumi un nav jāpiemēro iekšējās tiesību normas, tostarp noilguma jomā, ar kurām tiesvedībā par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā netiek pieļauts piemērot efektīvus un atturošus sodus, lai apkarotu krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses (šajā nozīmē skat. spriedumu, *Taricco*, 49. un 58. punkts).

- 40 Jāatgādina, ka sprieduma *Taricco* 58. punktā aplūkotās valsts tiesību normas tika uzskatītas par tādām, ar kurām tiek apdraudēti attiecīgajai dalībvalstij ar LESD 325. panta 1. un 2. punktu uzliktie pienākumi, ja ar minētajām tiesību normām tiek likti šķēršļi efektīvu un atturošu kriminālsodu piespriešanai ļoti daudzos liela apmēra krāpšanas gadījumos, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, vai tiek paredzēti īsāki noilguma termiņi krāpšanas gadījumiem, kuri apdraud minētās intereses, nekā tiem krāpšanas gadījumiem, kuri apdraud šīs dalībvalsts finanšu intereses.
- 41 Primāri valsts likumdevējam ir jāparedz noteikumi par noilgumu, kas ļauj izpildīt no LESD 325. panta – to skatot kopā ar Tiesas apsvērumiem šajā ziņā, kas izklāstīti sprieduma *Taricco* 58. punktā, – izrietošos pienākumus. Faktiski šim likumdevējam ir jānodrošina, lai valsts tiesiskais regulējums par noilgumu krimināltiesību jomā neizraisa nesodāmību lielā skaitā gadījumu par liela apmēra krāpšanu PVN jomā vai lai tas apsūdzētajām personām nebūtu striktāks krāpšanas gadījumos, kas apdraud attiecīgās dalībvalsts intereses, nekā gadījumos, kas apdraud Savienības finanšu intereses.
- 42 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tas, ka valsts likumdevējs pagarina noilguma termiņu ar tūlītēju piemērošanu, ieskaitot pārkāpumus, par kuriem persona tiek apsūdzēta un par kuriem noilgums vēl nav iestājies, principā neapdraud noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu (šajā nozīmē skat. spriedumu *Taricco*, 57. punkts, un šajā punktā minēto Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru).
- 43 Jāpiebilst, ka Savienības finanšu interešu aizsardzība, nosakot kriminālsodus, ietilpst Savienības un dalībvalstu dalītajā kompetencē LESD 4. panta 2. punkta izpratnē.
- 44 Šajā gadījumā faktu pamatlietā norises laikā noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā piemērojamais regulējums par noilgumu nebija daļa no Savienības likumdevēja īstenotas saskaņošanas, kas kopš tā laika daļēji ir notikusi, tikai pieņemot Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 5. jūlija Direktīvu (ES) 2017/1371 par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (OV 2017, L 198, 29. lpp.).
- 45 Tādēļ Itālijas Republika tobrīd varēja brīvi savā tiesību sistēmā paredzēt, ka šis regulējums tāpat kā noteikumi par noziedzīgu nodarījumu definēšanu un sodu noteikšanu ietilpst materiālo krimināltiesību normās un tādējādi tieši tāpat kā pēdējas minētās ir pakārtotas noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principam.
- 46 Ja, savukārt, kompetentajām valsts tiesām ir jālemj nepiemērot lietas izskatīšanas stadijā attiecīgās Kriminālkodeksa normas, tām arī būtu jānodrošina, ka tiek ievērotas attiecīgo noziedzīgu nodarījumos apsūdzēto personu pamattiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, *Taricco*, 53. punkts).
- 47 Šajā ziņā valsts iestādes un tiesas var piemērot valsts standartus pamattiesību aizsardzībai, ja vien šī piemērošana neaizskar to aizsardzības līmeni, kāds tiek garantēts ar Hartu, kā to ir interpretējusi Tiesa, kā arī Savienības tiesību pārākumu, vienotību vai efektivitāti (spriedums, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Īpaši attiecībā uz kriminālsodu piespriešanu kompetentajām valstu tiesām ir jānodrošina, lai tiktu garantētas tās apsūdzēto personu tiesības, kas izriet no noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa.
- 49 Taču atbilstoši iesniedzējtiesas minētajam šīs tiesības netiktu ievērotas, nepiemērojot attiecīgās Kriminālkodeksa normas tajā iesniegto lietu izskatīšanas stadijā, ja, pirmkārt, attiecīgās personas pirms sprieduma lietā *Taricco* pasludināšanas nevarētu saprātīgi paredzēt, ka ar LESD 325. pantu valsts tiesai ir uzlikts pienākums šajā spriedumā noteiktos apstākļos nepiemērot minētās normas.

- 50 Otrkārt, tās pašas tiesas skatījumā valsts tiesa, nepārsniedzama robežas, kas saskaņā ar noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu ir noteiktas tās novērtējuma brīvībai, nevar definēt to konkrēto apstākļu saturu, kuros tai šie noteikumi nav jāpiemēro, proti, gadījumā, kad ar tiem netiek pieļauts noteikt efektīvus un atturošus sodus lielā skaitā gadījumu, kas ir saistīti ar liela apmēra krāpšanu.
- 51 Šajā ziņā ir jāatgādina par nozīmi, kāda gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās ir noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principam saistībā ar prasību par paredzamību, precizitāti un piemērojamā krimināllikuma atpakaļejoša spēka neesamību.
- 52 Šis princips, kas iedibināts Hartas 49. pantā, dalībvalstīm ir jāievēro, kad tās īsteno Savienības tiesības saskaņā ar šīs hartas 51. panta 1. punktu – kā tas ir gadījumā, kad tās saskaņā ar pienākumiem, kas tām uzlikti ar LESD 325. pantu, – nosaka kriminālsodus par noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā. Šādi pienākums nodrošināt efektīvu Savienības resursu iekasēšanu nav pretrunā minētajam principam (pēc analogijas skat. spriedumu, 2012. gada 29. marts, *Belvedere Costruzioni*, C-500/10, EU:C:2012:186, 23. punkts).
- 53 Turklāt noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips ir daļa no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām (šajā nozīmē attiecībā uz krimināllikuma atpakaļejoša spēka neesamības principu skat. spriedumus, 1990. gada 13. novembris, *Fedesa u.c.*, C-331/88, EU:C:1990:391, 42. punkts, kā arī 2004. gada 7. janvāris, *X*, C-60/02, EU:C:2004:10, 63. punkts) un ir ticis iedibināts dažādos starptautiskos līgumos, it īpaši ECPAK 7. panta 1. punktā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 3. maijs, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, EU:C:2007:261, 49. punkts).
- 54 No paskaidrojumiem attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.) izriet, ka saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu tās 49. pantā garantētajām tiesībām ir tāda pati nozīme un tvērums kā ar ECPAK garantētajām tiesībām.
- 55 Attiecībā uz prasībām, kas izriet no noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa, jānorāda, pirmkārt, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa saistībā ar ECPAK 7. panta 1. punktu ir nospriedusi, ka saskaņā ar minēto principu krimināltiesību normās ir jāņem vērā noteiktas prasības par pieejamību un paredzamību gan saistībā ar noziedzīga nodarījuma definīciju, gan soda noteikšanu (skat. ECT spriedumus, 1996. gada 15. novembris, *Cantoni* pret Franciju, CE:ECHR:1996:1115JUD001786291, 29. punkts; 2002. gada 7. februāris, *E.K.* pret Turciju, CE:ECHR:2002:0207JUD002849695, 51. punkts; 2006. gada 29. marts, *Achour* pret Franciju, CE:ECHR:2006:0329JUD006733501, 41. punkts, un 2011. gada 20. septembris, *OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos* pret Krieviju, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204, 567.–570. punkts).
- 56 Otrkārt, ir jāuzsver, ka prasība par piemērojamā likuma precizitāti, kas ir minētā principa neatņemama sastāvdaļa, nozīmē, ka likumā skaidri ir definēti noziedzīgi nodarījumi un sodi, kas par tiem ir paredzēti. Šis nosacījums ir izpildīts tad, ja attiecīgā persona no atbilstošās normas formulējuma, vajadzības gadījumā izmantojot tiesu sniegto normas interpretāciju, var uzzināt, par kādām darbībām vai bezdarbību tai iestāsies kriminālatbildība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 28. marts, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 162. punkts).
- 57 Treškārt, krimināllikuma atpakaļejoša spēka aizlieguma princips tostarp nepieļauj, ka tiesa kriminālprocesā var vai nu noteikt kriminālsodu par rīcību, kas nav aizliegta ar valsts tiesību normu, kura ir pieņemta pirms inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, vai arī pastiprināt to personu kriminālatbildību, uz kurām šis kriminālprocess attiecas (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 8. novembris, *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, 62.–64. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 58 Šajā ziņā – kā tas ir secināts šī sprieduma 45. punktā – paredzamības, precizitātes un atpakaļejoša spēka neesamības prasības, kas ir neatņemama noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa sastāvdaļa, Itālijas tiesību sistēmā piemēro arī noteikumiem par noilgumu saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā.
- 59 No tā, pirmkārt, izriet, ka valsts tiesai ir jāizvērtē, vai secinājums, kas prasīts sprieduma *Taricco* 58. punktā, saskaņā ar kuru aplūkotās Kriminālkodeksa normas ievērojamā skaitā lietu nepieļauj noteikt efektīvu un atturošu kriminālsodu par liela apmēra krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, Itālijas tiesību sistēmā rada neskaidrību saistībā ar to, kā noteikt piemērojamo regulējumu par noilgumu, ar kuru tiek pārkāpts piemērojamā likuma precizitātes princips. Ja tas tiešām tā ir, tādā gadījumā valsts tiesai nav pienākuma nepiemērot aplūkotās Kriminālkodeksa normas.
- 60 Otrkārt, šī sprieduma 58. punktā minētās prasības nepieļauj, ka kriminālprocesos, kuros personas tiek apsūdzētas noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā PVN jomā pirms sprieduma *Taricco* pasludināšanas, valsts tiesa nepiemēro aplūkotās Kriminālkodeksa normas. Faktiski minētā sprieduma 53. punktā Tiesa ir uzsvērusi, ka šīm personām šo normu nepiemērošanas dēļ var tikt noteikts sods, kas visticamāk nebūtu ticis noteikts, ja minētās tiesību normas būtu piemērotas. Šādi minētās personas varētu ar atpakaļejošu spēku tikt pakļautas bargākiem sodīšanas nosacījumiem nekā tie, kas ir bijuši spēkā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī.
- 61 Ja šādi valsts tiesai nāktos uzskatīt, ka pienākums nepiemērot aplūkotās Kriminālkodeksa normas nav savienojams ar noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu, tai šis pienākums nebūtu jāpilda, pat ja tā ievērošana ļautu novērst situāciju valstī, kas nav saderīga ar Savienības tiesībām (pēc analogijas skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 58. un 59. punkts). Tādējādi valsts likumdevējam ir jāpieņem vajadzīgie pasākumi, kā tas ir ticis konstatēts šī sprieduma 41. un 42. punktā.
- 62 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild, ka LESD 325. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem valsts tiesai tiek noteikts kriminālprocesā par noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā nepiemērot iekšējās valsts materiālo tiesību normas par noilgumu, kuras ievērojamā skaitā lietu neļauj noteikt efektīvus un atturošus kriminālsodus par liela apmēra krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, vai kurās ir paredzēts īsāks noilguma termiņš liela apmēra krāpšanai, kas apdraud minētās intereses, nekā tas, kurš ir paredzēts par krāpšanu, kas apdraud attiecīgās dalībvalsts finanšu intereses, vismaz tad, ja šāda nepiemērošana nozīmē noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa pārkāpumu, jo piemērojamais likums nav precīzs, vai tāpēc, ka ar atpakaļejošu spēku ir piemērots tiesiskais regulējums, kurā ir noteikti bargāki sodīšanas nosacījumi nekā tie, kas bija spēkā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī.

Par trešo jautājumu

- 63 Ņemot vērā atbildi uz pirmo un otro jautājumu, atbilde uz trešo jautājumu nav jāsniedz.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 64 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospiež:

LESD 325. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem valsts tiesai tiek noteikts kriminālprocesā par noziedzīgiem nodarījumiem pievienotās vērtības nodokļa jomā nepiemērot iekšējās valsts materiālo tiesību normas par noilgumu, kuras ievērojamā skaitā lietu neļauj noteikt efektīvus un atturošus kriminālsodus par liela apmēra krāpšanu, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses, vai kurās ir paredzēts īsāks noilguma termiņš liela apmēra krāpšanai, kas apdraud minētās intereses, nekā tas, kurš ir paredzēts par krāpšanu, kas apdraud attiecīgās dalībvalsts finanšu intereses, vismaz tad, ja šāda nepiemērošana nozīmē noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa pārkāpumu, jo piemērojamais likums nav precīzs, vai tāpēc, ka ar atpakaļejošu spēku ir piemērots tiesiskais regulējums, kurā ir noteikti bargāki sodīšanas nosacījumi nekā tie, kas bija spēkā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī.

[Paraksti]